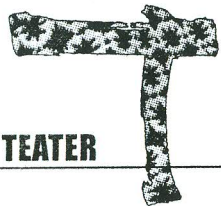

Pöörleb küll

„Postimees“, 14. VI '97

«Mantel»

Lühiooper «Mantel» on Giuseppe Adami librestost sõltuvalt skemaatiline, visandlik teos, mille eesmärgiks võimalikult väheste ajakadudega, segavate kõrvalepõigeteta, pigem teatavate kunstikavatsuslike ülehüpetega jõuda punktist A punkti Z. Selline skeem on Estonias ka ära lavastatud.

Neeme Kuningas liigub joont mööda, muusikaga reeglina vastuollu sattumata, kuid lubamata endale kui lavastajale ka vabadust seal lugu juurde mõelda, kus see libretistil katkeb, otsa saab või öieti veel alanudki pole. On lepitud eskiisiga, millest tulnuks alles lähtuma hakata; ei ole õnnestunud tolele skeemile päriselt hinge sisse puhuda.

Näib, et lavastaja pole püstitanud enesele küsimust, milles seisneb oma naisest nagunii juba (ent kui ammu?) eemaldunud ja end töö üputanud praamiomanik Micheli traagika. Michel (Väino Puura) kõigepealt, sest just tema pilgu läbi meile siin ja praegu seda lugu jutustatakse. Vahest isegi ülemäära rõhutab Kuningas minategelase funktsiooni, lastes Puural nii etenduse algul (mis märguandeks dirigendile) kui lõpul piibu läita.

Kes neist kolmest üleliigne on, tundub üldse olevat vale küsida. Seda võiksid teha need «lihtsad inimesed» ise, mitte lavastaja, kelle vastus saaks sel juhul ol-

la ainult ühene – Luigi. Kuna Michel talle noa kerre lööb, oli mees järelikult üleliigne – mis veider loogika. Kui üks kolmnurga tippudest tõesti liigseks osutus, ei püsiks ju kujund koos.

Kuninga ettevaatlik režii ei lase siiski tervikkujundil külili vajuda. Aga tegelaste omavahelised suhted on väga ähmased küll, olulisemateski sõlmpunktides konkretiseerimata. Micheli olek reedab, et ta on (etenduse) algusest peale teadlik, mis tema naise Giorgetta (Katja Trebeleva) ja Luigi (Vello Jürna) vahel toimub.

Hiljem, erutuse lähenedes haripunktile, edastavad Väino Puura lauldud fraasid meile aga hoopis vastupidise sõnumi. Ägaval Michelil tuleb pähe Luigit alles viimases järjekorras kahtlustada. Endassetõmbunud mõtisklejana näiv Michel ei tohi seega osutada kuigi läbinägelikuks. Ilma aegu laseb Puura paista, et tema teab seda, mida praamiomanik oma etteantud sisemonoloogiski aimata ei oska.

Vähemalt esietendusel kõlas ka Väino Puura hääl ülemises registris pingutatult ja tuhmilt. Vaatajale-kuulajale teatavasti ei lähe suuremat korda, kas lauljal polnud parasjagu tervis kõige parem vms, ta võtab seda kui taset, mida Estonia hetkel pakkuda suudab ning järeldeb, et bariitonidega on selles majas vist lood üsna kehvad.

Kahest praamitöolisest visandab paari karakterse rooni abil rolli vajalikud kontuurid **Mati Palm**, ehkki too kõverdatud põlvedega kõnnak pärineb tal «Müüdüd mõrsjast».

Teine mees aga ei häbene laval olla lihtsalt tenor **Ivo Kuusk**, teda juba mõne suvalise praamilaadijaga segi ei aja. Nii Palmist kui Kuusest on siiski kahju, et kummalegi pole seekord väärilisi ülesandeid jätkunud. Täpselt sama probleem puudutab, ja arvatavasti valusalt, «Gianni Schicchis» ka Teo Maistet ja Pirjo Levandit. Mõistan nüüd täiesti, miks Estonia solistid vahetevahel juhtkonnastaseid hoiakuid ilmutavad.

«Gianni Schicchi»

«Gianni Schicchi» on lugu sellest, kuidas kelm rikka Buozo Donati kloostriile pärandatud varanduse üle lööb, jättes suguvõsa, kellele ta päranduse õiglasel jagamisel abiks kutsutud, pika ninaga. Ei ütleks, et lavastaja oleks siin erinevate tüüpide väljajoonistamisele kuigivõrd tähelepanu pööranud. Buozo sugulased liiguvad tolle mõlemas ooperis pidevalt ja sageli põhjendamatult pöörleval laval enamasti kobaras nagu koor laisa režissööri seades. Seetõttu jääb kohati ansamblist mulje kui

Giorgetta (Katja Trebeleva) suhted «Mantlis» on väga ähmased. Siiski jätab režii võimaluse millestki kinni hoida.

Schicchis ainsast, olgugi mitmepealisest vastasmängijast.

Ometi on ju igapähe neist omad tahtmised. Kuna ei tegutseta mingi ühise eesmärgi nimel, peaksid siin-seal nähtavale tulema ka sugulaste omavahelised vastuolud. Sagitakse kogu aeg ainult Schicchit ümber, ent mõnes teiseski ruumpunktis võiks paralleelselt midagi säärast sündida, mis kasvõi hetkekski tähelepanu solistilt eemale tõmbaks. Nendes mõeldavates punktides valitseb aga tegelaste asemel tühjus.

Jassi Zahharov särab nimi-tegelasena tuttavlikult. Pärast seda, kui on lauldud Rigoletto ja Scarpia, ei saa Schicchis osa

enam tekitada vokaalseid probleeme, mille taha suisa takerdada. Üllatada on siin muidugi mitte ke, küllap tulebki seda võtta pigem väikese vallatuse kui teatavat murdepunkti tähistava suhtena. Murdumisest on asi ka algu veel kaugel.

Laenake Vanemuisest Zahharov ning te saate esitada neid teoseid maailma ooperiliteratuuris varasalvest, mille autoreina pruugi tingimata figureerida Verdi või Puccini nimed.

Järgmise hooaja esietendus plaanis on «Traviata» ja «Carmen». Kes hakkab laulma Göttermont'i ja Escamillot?

TÕNU EHASALU

«Mantel» ja «Gianni Schicchi» Estonias. Dirigent Arvo Volmer. Lavastaja Neeme Kuningas. Lavakujundus Liina Keivallik. Kostüümid Reili Evert. Esietendus 6. juunil 1997.

Mäletan tänini dirigent Kirill Raudsepa kunagisi surematuid sõnu: Puccinil on väga palju muusikat. Siis käis jutt konkreetsest ooperist «Boheem». Täiesti relvitukstegev lause, seetõttu ehk siinkohalgi tsiteerimist väärt. Et osata seda niimoodi mõõta, peab kahtlema olema erilise andelaadiga inimene.

Jätame öeldu meelde ja ärme pärima, miks lisandus äsja juba kolmas Puccini Estonia teatri repertuaaripilti. Oleks ülimalt kiuslik taolisele tendentsile osutades veel mingeid muusikaväliseid põhjusi otsima hakata.